

02-05

Муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе
Яр Чаллы шәһәренең “ 53 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе”

ӨСТӘМӘ БЕЛЕМ БИРҮ ПРОГРАММАСЫ

«Мин татарча сөйләшәм»

(атнага 2 сәгать, елга 68 сәгать)

Программаның юнәлеше: гомумимәдәни

Төзүче: Сиразиева Лениза Шакирҗан кызы,
туган тел һәм әдәбияты укытучысы

“Кабул ителде”:

29.08.2023 нче елның 1 нче номерлы

МБО киңәшмә беркетмәсе нигезендә

“Килешенде”

МБО җитәкчесе: /Галяветдинова З.А./

Тәрбия эшләре буенча

директор урынбасары: _____ / Липина Н.Д./

Яр Чаллы, 2023

Көтелгән нәтижеләр

Тугәрәк дәресләре төрле формада уткәрелә. Күбрәк теоретик һәм практик юнәлештә эш башкарыла. Дәрес-әңгәмә, дәрес-очрашу, дәрес-экскурсияләр үткәрү дә күздә тотыла. Төп игътибар балаларның ижади сәләтен үстерүгә, аларны милли жанлы, милли рухлы итеп тәрбияләүгә, сәнгатьле һәм образлы сөйләм формалаштыруга, мөстәкыйль шәхес үстерүгә, әзерләүгә юнәлтелә.

Программа материалын уңышлы үзләштергән укучы түбәндәге белем һәм күнекмәләргә ия булырга тиеш:

Укучыларның милли культура, театр, артистлар, рәссамнар турында мәгълүматлы булуы.

Үз милләтенең культурасы, сәнгате һәм әдәбияты белән горурлану хисләре кичерә.

Милли тәрбия нигезләрен аңлавы.

Сәхнә осталыгын гамәли үзләштерүе.

Укучыларның төрле сәхнәләштерелгән тамашаларда катнашуы.

Үз туган ягыңның сәнгать кешеләре турында тулы мәгълүмат алу.

Үз гаиләсе тарихына хөрмәт белән карый, горурлану хисләре кичерә.

Практика белән теорияне кушып, тулыландыра алу мөмкинлегенә булу.

Мөстәкыйль рәвештә ачышлар ясый. Эзләнү эше алып бара, материалны анализлый, системалаштыра, гомумиләштереп, нәтижеләр ясый.

Хәзерге татар әдәби телендә аралаша һәм сәхнәдән торып сөйли белә;

Укучыларның сыйныф, мәктәп күләмендә узган чараларда актив катнашуы.

Эчтәлек

Атнасына 2 сәгатъ
Барысы – 68 сәгатъ.

№	Тема	Барлык сәгатъ	теоретик	практик
I	Оештыру эшләре. Укучыларны түгәрәккә туплау, максат һәм бурычлар, планнар белән таныштыру, инструктажлар үткәрү, үткән уку елында эшлэгән эшләргә нәтижә ясау	2	1	1
II	Мәдәният һәм сәнгать дөнъясы Татар театры тарихы, аның беренче адымнары, үткән юлы. Татар театрының бүгенгесе. Драма жанры төрләре. Сәхнә осталары турында мәгълүмат бирү. Театр артистлары белән танышу, очрашу. Видеоязмалар карау. Театр сәнгате, аның төп үзенчәлегә.	10	4	6
III	Әкиятләр иленә сәяхәт Татар халык ижаты белән танышу. Татар халык ижатының үзенчәлекләрен билгеләү. Индивидуаль рәвештә жырлар, биоләр өйрәнү. Киемнәр әзерләү.	8	3	5
IV	Туган ягым тарихы ТР тарихы, географик урыны, символикасы, табигате, күренекле шәхесләре, шәһәрләре. Казан-чал тарихлы башкала. Алабуга-чор -дәверләр капкасы. Казан шәһәренә багышланган “Йолдызлы сәгатъ” уены үткәрү. Тарихи шәһәрләргә читтән торып экскурсияләр. Күренекле шәхесләре турында әңгәмә .”Татарстан һәм татар халкы тарихы” конкурсында катнашу. ”Тамчы-шоу” уены.	8	4	4
V	Уйнап, жырлап күңел ачык Бәйрәмне билгеләп үтү. Жырлы-биюле уеннар. Татар халкының сәхнә уеннары, такмак, такмаза, тел шомарткычлар турында мәгълүмат бирү. Сәхнә өчен куелган уеннарны өйрәнү, сәхнәдә кую. Балаларны парлы, күмәк биюләргә өйрәтү (бию элементларын кабатлау, көйгә басу, киёмнәр әзерләү). Бәйрәмнәрдә чыгыш ясау. Милли бәйрәмнәр "Нәүрүз", "Карга боткасы".h.б уздыру	8	3	5
VI	Шигъри гөлләмә Сәнгатьле сөйли белү осталыгы.	8	4	4

	Интонация, басым, тембр. Күренекле сэнгатъ осталарының язмаларын тыңлау, фикер алышу. мәктәптә уздырылган башка чараларда чыгыш ясау			
VII	Татарча да яхшы бел. Жырлыйк әле, дуслар! Татар халык жырлары. Танылган жырчылар белән танышу. Татарча жырлар өйрәнү	8	4	4
VIII	Татар телевидениесе. Татар телевидениесе турында әңгәмә оештыру. Татарча тапшырулар турында мәгълүмат бирү. Татарча мультфильмнар карау. Мультфильмнар тәржемә итү.	8	3	5
IX	Татарча балалар газета-журналларына күзәтү. “Сабыйга”, “Салават күпере” журналлары белән таныштыру. “Көмеш кыңгырау” газеталарын уку.	6	4	2
X	Еллык эшлэргә нэтижэ ясау.	2	1	1
		68		

Календарь- тематик план

№ т/б	Бүлек	Тема	Сәг. саны	Үткөрү формасы/методы	Эшчәнлекнең эчтәлеге	План буенча	Фактта
1	Оештыру эшләрe	Кереш дәрес. Программа белән таныштыру. Татар телем- туган телем.	1 1	әңгәмә; мультимедиа презентацияләре куллану	Укучыларны түгәрәккә туплау, максат һәм бурычлар, планнар белән таныштыру, инструктажлар үткөрү. Куелган максат-бурычларның үтәлү-үтәлмәвен ачыклау.	05.09 07.09	
2	Мәдәният һәм сәнгать дөнъясы	Сәнгать - халык байлыгы, ул аның тормышы кызыксынуларына бәйле. Сәнгать, әдәбият телдән башка үсә алмый, чөнки тел – аралашу чарасы, көрәш коралы. Сөйләм (нәфис сүз) – эшлекле аралашу әдәбенең бер өлеше. Танылган артистлар. Минем яраткан артистым. Курчак театрына сәяхәт. Театр карау. Театр сәнгате, аның төп үзенчәлеге (Татар театры тарихы, аның беренче адымнары, үткән юлы Татар театрының бүгенгесе Драма жанры төрләре)	2 2 2 2 2	Әңгәмә, Мультимедиа презентацияләре, театрга сәяхәт	Кирәкле мәгълүматны табу һәм аерып алу; мәгълүмат эзләү методларын (шул исәптән компьютер чараларын) куллану Үз фикерләренче тулы, төгәл һәм ачык, аңлаешлы итеп әйтү, аны яклау.	12.09 14.09 19.09 21.09 26.09 28.09 03.10 05.10 10.10 12. 10	
3	Әкиятләр иленә сәяхәт	Татар халык ижаты белән танышу. Әкиятләрнең төрләре Әкиятләрнең тематикасы Татар халык ижатының үзенчәлекләрен билгеләү. Индивидуаль рәвештә жырлар, биоләр өйрәнү. Киёмнәр эзерләү.	2 2 2 2	Әңгәмә, Мультимедиа презентацияләре Анализ ясау, гипотеза чыгару Эшлекле уен	Үз фикерләренче тулы, төгәл һәм ачык, аңлаешлы итеп әйтү, аны яклау. Эшләнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәжәсен билгеләү; Куелган максат-бурычларның үтәлү-үтәлмәвен ачыклау.	17.10 19.10 24.10 26.10 07.11 09.11 14.11 16.11	
4	Туган ягым	ТР тарихы, географик урыны,	2	Матбугат мате-	Куелган максат-бурычларның үтәлү-	21.11	

	тарихы	символикасы, табигате, күренекле шәхесләре, шәһәрләре. Казан-чал тарихлы башкала. Казан шәһәренә багышланган “Йолдызлы сәгать” уены үткәрү. Тарихи шәһәрләргә читтән торып экскурсияләр. Алабуга-чор -дәверләр капкасы. Күренекле шәхесләре турында әңгәмә.	2	риалларына таянып, тематик күзәтү язу Анализ ясау, гипотеза чыгару	үтәлмәвен ачыклау. Үз фикерләренне тулы, төгәл һәм ачык, аңлаешлы итеп әйтү, аны яклау.	23.11 28.11 30.11 05.12 07.12 12.12 14.12	
5	Уйнап, жырлап күнел ачийк	Татар халык бәйрәмнәре. Бәйрәмне билгеләп үтү. Жырлы-биюле уеннар. Татар халкының сәхнә уеннары, такмак, такмаза, тел шомарткычлар турында мәгълумат бирү. Сәхнә өчен куелган уеннарны өйрәнү, сәхнәдә кую. Балаларны парлы, күмәк биюләргә өйрәтү (бию элементларын кабатлау, көйгә басу, киёмнәр эзерләү). Бәйрәмнәрдә чыгыш ясау. Милли бәйрәмнәр "Нәүрүз", "Карга боткасы".h.б уздыру	2 2 2 2	ИКТ куллану (компьютер, интерактив такта, электрон текстлар) Дәрәс-уен Хәрәкәтле, жырлы-биюле уеннар өйрәнү	Эшчәнлектә системалылык булдыру Үз фикерләренне тулы, төгәл һәм ачык, аңлаешлы итеп әйтү, аны яклау. Куелган максат-бурычларның үтәлү-үтәлмәвен ачыклау.	19.12 21.12 26.12 28.12 09.01 11.01 16.01 18.01	
6	Шигъри гөлләмә	Сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү. Сәнгатьле сөйли белү осталыгы. Интонация, басым, тембр. Шигърьдә ритм һәм рифма саклау кагыйдәләре Күренекле сәнгать осталарының язмаларын тыңлау, фикер алышу. мәктәптә уздырылган башка чараларда чыгыш ясау	2 2 2 2	Тел-стиль үзенчәлекләренә күзәтү; мультимедиа презентацияләре куллану фикер алышу чыгыш ясау	Үз фикерләренне тулы, төгәл һәм ачык, аңлаешлы итеп әйтү, аны яклау. Эшләнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәжәсен билгеләү;	23.01 25.01 30.01 01.02 06.02 08.02 13.02 15.02	
7	Татарча да яхшы бел	Жырлыйк әле, дуслар! Татар халык жырлары. Танылган	2 2	ИКТ куллану (компьютер,	Үз фикерләренне тулы, төгәл һәм ачык, аңлаешлы итеп әйтү, аны яклау.	20.02 22.02	

		жырчылар белән танышу. Татарча жырлар өйрәнү	2 2	интерактив такта, электрон текстлар) Татарча язмалар тыңлау. Мәктәп, шәһәр, республика күләмендә үткәрелгән чараларда катнашу	Эшлэнгән эшнең сыйфатын һәм дәрәжәсен билгеләү;	27.02 29.02 05.03 07.03 12.03 14.03	
8	Татар телевидение се.	Татар телевидениесе турында әңгәмә оештыру. Татарча тапшырулар турында мәгълүмат бирү. Татарча мультфильмнар карау. Мультфильмнар тәржемә итү.	2 2 2 2	Матбугат материалларына таянып, тематик күзәтү язу		18.03 22.03 02.04 04.04 09.04 12.04 16.04 18.04	
9	Татарча балалар газета-журналлары на күзәтү.	Татарча газета-журналларга күзәтү. “Сабыйга”, “Салават күпере” журналлары белән таныштыру. “Көмеш кыңгырау” газеталарын уку.	2 2 2	Тел-стиль үзенчәлекләрен күзәтү Матбугат материалларына таянып, тематик күзәтү язу	Коррекцияләү: тиешле өстәмәләр, төзәтмә ләр, үзгәрешләр кертү Үз фикерләренне тулы, төгәл һәм ачык, аңлаешлы итеп әйтү, аны яклау.	23.04 25.04 30.04 07.05 14.05 16.05	
10	Еллык эшләргә нәтижә ясау.	Еллык эшләргә нәтижә ясау.	2	Анализ ясау	Куелган максат-бурычларның үтәлү-үтәлмәвен ачыклау.	21.05 23.05	